

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi koskien lakia tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta

Lausunnon antaja: Eläinten hyvinvointikeskus

Eläinten hyvinvointikeskus (www.elaintieto.fi) on kansallinen asiantuntijaverkosto, jonka tehtävänä on edistää eläinten hyvinvointia tutkitun tiedon avulla. Seuraamme ja kokoamme tutkimukseen perustuvaa tietoa eläinten hyvinvoinnista ja viestimme siitä kansallisesti ja kansainvälisesti. Edistämme tutkimuksen ja viranomaisten yhteistyötä eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja parantamiseksi. Toimimme Luonnonvarakeskuksen yhteydessä maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella.

Lain hengen toteutumisiksi haluamme nostaa esiin direktiivin lopullisen tarkoituksen, elävillä eläimillä tieteellisiin tarkoituksiin tai opetustarkoituksiin tehtävien toimenpiteiden korvaamisen muilla menetelmillä kokonaisuudessaan heti, kun se on tieteellisesti mahdollista. Direktiivin 4 artiklan korvaamista, vähentämistä ja parantamista koskevan periaatteen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimenpiteen sijasta käytetään aina kun se on mahdollista tieteellisesti luotettavaa menetelmää tai testausstrategiaa, johon ei liity elävien eläinten käyttöä. Vaihtoehtoisia menetelmiä on siis käytettävä ensisijaisesti. Direktiivissä korostetaan useassa eri artiklassa korvaamisen mahdollistamiseksi ja helpottamiseksi käytettäviä keinoja, kuten tutkimusta, koe-eläintoimijoiden koulutusta ja tieteellistä neuvonantoa. Tavoitetta eläinkokeiden korvaamiseen muilla menetelmillä ja näiden vaihtoehtomenetelmien tunnettuutta, käyttökelpoisuutta, hyväksyttävyyttä ja tieteellistä pätevyyttä on siksi tarpeen korostaa lakitekstissä, sen perusteluissa ja käytännön koe-eläintoiminnassa vielä nykyistäkin enemmän.

Edellisen lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esitykseen on tehty useita eläinten hyvinvointia edistäviä muutoksia ja tarkennuksia, jotka ansaitsevat kiitoksen. Erityishuomiota haluamme kiinnittää vielä seuraaviin pykäliin:

2 § Soveltamisala

Eläinten hyvinvointikeskus on tyytyväinen siihen, että lintujen ja matelijoiden sikiöt otetaan mukaan lain soveltamisalaan. Tiineysajan viimeisellä kolmanneksella sikiöiden kivuntunto on tutkimustiedon mukaan kehittynyt jo niin pitkälle, että se on eläinkokeita tehtäessä otettava huomioon. Lintujen ja matelijoiden sikiöillä tehtäviin eläinkokeisiin on jatkossa haettava eläinkoelupa, ja invasiivisten kokeiden yhteydessä on pohdittava kivunlievityksen

mahdollisuutta. Koe-eläintoiminnan sääntely antaa näille eläinryhmille huomattavasti paremman turvan hyvinvoinnin suhteen kuin eläinsuojelulaki, jonka varassa käyttö nykyisin on. Esitetty siirtymäaika vuoden 2022 alkuun saakka on kohtuullinen ja riittävä. Muutoksen jälkeen tulee varmistaa, että koe-eläinlautakunnan jäsenillä on riittävästi tietoa myös lintujen ja matelijoiden sikiöiden kivuntunnon arvioimisesta, lopetuskriteereistä ja muista sikiöiden hyvinvointiin koeoloissa vaikuttavista tekijöistä.

Eläinten hyvinvoinnin ja kivuntunnon tutkimustiedon karttuessa tulee ennen pitkää tarpeelliseksi pohtia lain soveltamista myös muihin eläinkunnan jaksoihin, esimerkkinä niveljalkaisten pääjaksoon kuuluvat hyönteiset, joita käytetään paljon koe-eläiminä.

6 § Yleiset olosuhteet

Eläinten hyvinvoinnin parantamisen periaatteen ulottaminen eläinten kasvatukseen, pitoon ja hoitoon on tervetullut lisäys. Eläinten lajikohtaisten tarpeiden huomioiminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ovat ensiarvoisen tärkeitä paitsi koetoiminnassa, myös eläinten kasvatuksen aikana esimerkiksi eläinkantojen ylläpidossa.

Pidämme hyvänä myös ehdotettua toiminnanharjoittajan veloitetta varautua poikkeustilanteisiin. Koronapandemia on osoittanut, että varautuminen on syytä ulottaa laajemmalle kuin vain eläinten pitopaikkaa välittömästi koskeviin vaatimuksiin. Koe-eläinlaitoksissa kasvatetaan ja ylläpidetään huomattavia määriä eläimiä, jolloin ongelmatilanteilla voi olla vaikutusta suurten yksilömäärien hyvinvointiin. Ehdotettu velvoite noudattaa samaa linjaa kuin varautumissuunnitelma, jota edellytetään hyvinvointikorvausta saavilta nauta- ja sikatiloilta.

24 a § Hankkeen arviointi

Eläinkokeille vaihtoehtoisten menetelmien tunnettuuden ja käytön lisäämisen varmistamiseksi olisi hyvä, että osana hankkeen suunnittelijalta vaadittavaa pätevyyttä edellytettäisiin vankkaa perehtyneisyyttä vaihtoehtoisten menetelmien käyttöön. Lain perusteluissa ja asetuksessa olisi hyvä korostaa, että pätevyyteen liittyviin koulutusvaatimuksiin kuuluu myös 3R-menetelmistä saatu koulutus.

25 § Hankeluvan myöntäminen ja sisältö

Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä tulee olla, että toimiluvan haltijalla, luvan haltijalla tai hankkeen suunnittelijalla ei ole voimassa olevaa eläintenpitokieltoa, ettei häntä ole tuomittu muusta eläinsuojelurikoksesta tai -rikkomuksesta eikä hänellä ole viranomaisen havaitsemaa epäilyä eläinsuojelurikoksesta tai -rikkomuksesta, jonka oikeuskäsittelyprosessi on kesken. Asia on tarpeen ottaa tarkasteluun koko eläinsuojelupuolen sääntelyn osalta myöhemmin, jos se ei tämän lakimuutoksen yhteydessä ole mahdollista.

26 § Luvassa asetettavat ehdot ja myönnettävät poikkeukset

Hankeluvassa voidaan myöntää poikkeus 13 §:n 1 momentin vaatimuksesta, jonka mukaan toimenpiteen saa toteuttaa vain käyttäjän laitoksessa, jos poikkeamiseen on perusteltu tieteellinen tarve. Tieteellisen tarpeen lisäksi poikkeuksen myöntämisen perusteeksi tulisi momenttiin lisätä myös eläimen hyvinvointiin liittyvä tarve.

49 § Toimintaluvan peruuttaminen ja toiminnan keskeyttäminen

Mahdollisuus koe-eläintoiminnan keskeyttämiseen väliaikaisesti kokonaan tai osittain on tervetullut lisäys pykälään. Lisäyksellä voidaan varmistaa eläinten hyvinvointi tilanteessa, jossa on aihetta epäillä hyvinvoinnin vaarantuvan, eikä tilannetta voida korjata riittävän nopeasti tai riittävällä varmuudella muilla toimenpiteillä.

Helsingissä 24.9.2020

Tiina Kauppinen ja Satu Raussi

Eläinten hyvinvointikeskus

